

## § 64, § 65

*Tichý L.*: K problematice lispence v procesněprávních vztazích s cizím právem. SMP 17/1982, s. 201.

*Vitný L.*: K otázce zákonem neupraveného uznání cizích soudních rozhodnutí. SZ 1984, s. 37.

*Varša, J.*: Metóda materiálnej (priamej) úpravy medzinárodných občianskoprávných vzťahov. P 1968, s. 427.

*Varša, J.*: Aplikácia zmluvných noriem medzinárodného práva súkromného. SS 4/1968, s. 35.

*Veselý, I.*: Haagská úmluva o uznání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti k dětem z 15. 4. 1958. SZ 1970, s. 530.

## § 65

Uznání cizího rozhodnutí v majetkových věcech se nevyslovuje zvláštním výrokem. Cizí rozhodnutí je uznáno tím, že československý orgán k němu přihlédně, jako by šlo o rozhodnutí československého orgánu.

### Důvodová zpráva

*Důvodová zpráva se o § 65 nezmiňuje.*

### VÝKLAD

Cizí rozhodnutí v majetkových věcech

1) Ustanovení § 65 se týká jen rozhodnutí ve věcech majetkových. K pojmu „majetkové věci“ srov. výklad v č. 2 k § 37.

Zákon tak rozlišuje, pokud se týče uznání, mezi rozhodnutími ve věcech majetkových a rozhodnutími v ostatních, tj. nemajetkových věcech. Pokud jde o rozhodnutí v nemajetkových věcech, srov. dále poznámku pod č. 2 a § 67, 68 a výklad k nim.

### Způsob uznání

2) Uznání cizího rozhodnutí v majetkové věci se nevyslovuje vydáním zvláštního rozhodnutí (usnesení).

Takové rozhodnutí se uzná tím, že k němu československý orgán přihlédně, jako by šlo o rozhodnutí československého orgánu. Znamená to, že uznáním nastane stejný právní stav, jaký by nastal, kdyby o stejném právním vztahu rozhodl příslušný československý orgán. V této souvislosti je třeba poukázat na to, že ustanovení v čl. 99/2 Ústavy ČSSR ve znění ústavního zákona č. 155/1969 Sb., které bylo převzato v § 27/2 a) zákona č. 36/1964 Sb., o organizaci

soudů a o volbách soudců (dále OS), ve znění zákona č. 156/1969 Sb., stanoví, že „Nejvyšší soud československé socialistické republiky dále rozhoduje o uznání rozhodnutí cizozemských socialistické republiky dále rozhoduje o uznání rozhodnutí cizozemských soudů na území československé socialistické republiky“. S tímto ustanovením není právě komentované ustanovení § 65, ani ustanovení § 68 zákona, v souladu. Řešení vycházející z doslovného znění uvedeného ustanovení Ústavy a OS by ovšem bylo zejména z praktického hlediska neúnosné. Podle konstantní praxe rozhoduje v těchto věcech Nejvyšší soud ČSSR jen tam, kde mu tento zákon výslovným ustanovením svěřuje pravomoc rozhodovat o uznání cizího rozhodnutí.

K uznání je třeba, aby cizí rozhodnutí splňovalo podmínky pro uznání stanovené v § 63 a 64 zákona. Než přikročí k uznání, musí československý orgán tyto podmínky přezkoumat. Pro uznávací proces předcházející uznání není stanoven žádný zvláštní postup. Nedochozí zde k zvláštnímu řízení o uznání. Československý orgán může, popř. musí ohledně splnění jednotlivých podmínek provést podle okolností i dokazování. V řízení před soudem by to nemělo v praxi působit potíže. Nelze ovšem přehlédnout, že jde většinou o posuzování otázek, které jsou obvykle věci soudcovského rozhodování, pro správní orgán však běžné nejsou. Přitom i v činnosti jiných státních orgánů než justičních přichází uznání cizího rozhodnutí v majetkových věcech v úvahu, např. při povolání vývozu hodnot patřících do dědicví na základe cizího rozhodnutí o dědicví. Ustanovení § 65 mluví o „československém orgánu“ vůbec, nikoli jen o orgánu justičním. Z toho (stejně tak i z ustanovení § 68, z něhož vyplývá možnost uznání cizího rozhodnutí v manželských věcech a věcech určené otcovství i jiným orgánem než justičním — např. národním výborem vedoucím matiky pro účely uzavření nového manželství) je patrné, že některá ustanovení části II. zákona upravují i postup jiných československých orgánů než justičních, a že proto ustanovení § 1 o účelu zákona nepřesně mluví jen o stanově postupu československých „justičních“ orgánů.

Jak již uvedeno shora, k uznání nedochází zvláštním výrokem. Československý orgán k cizímu rozhodnutí v majetkové věci, splňujícímu podmínky pro uznání, přihlédně, tj. vezme jej pro účely řízení v úvahu a vyvodí z něho stejné právní důsledky, jako by šlo o tuzemské rozhodnutí.

V řízení před soudem by bylo takové uznání cizího rozhodnutí v majetkové věci praktické zejména v případech, kdy žalovaný namítá, že o téže právní věci bylo již pravomocně rozhodnuto cizím soudem, jehož rozhodnutí splňuje podmínky pro uznání; a kdy žalovaný uplatňuje k započtení protipohledávku přiznanou pravomocným cizím rozhodnutím splňujícím podmínky pro uznání. V posledním případě není již zapotřebí, aby žalovaný prokazoval existenci protipohledávky; soud vezme uznané cizí rozhodnutí za základ bez dalšího.

Dojde-li k odepření uznání pro nesplnění stanovených podmínek, neztrácí tím cizí rozhodnutí povahu veřejné listiny vydané v cizině (srov. § 52 a výklad k němu), a tím podle okolností případu povahu důkazního prostředku.

**P o z n á m k a :** Uznání cizích rozhodnutí v nemajetkových věcech zákonem výslovně neupravené.

O uznání některých rozhodnutí v některých nemajetkových věcech, a to v některých věcech manželských a v některých věcech určení otcovství má zákon zvláštní ustanovení v § 67 a 68. Ohledně uznání cizích rozhodnutí v jiných věcech manželských a určení otcovství než v těch, na které se vztahují ustanovení § 67 a 68, a v jiných nemajetkových věcech (např. ve věcech osvojení, ve věcech prohlášení za mrtvého, ve věcech výchovy nezletilých dětí a úpravy styku s nimi atd.) zákon nemá zvláštní ustanovení. Nelze však z toho vyvozovat, že by to znamenalo, že taková cizí rozhodnutí nelze uznat. I na taková rozhodnutí se vztahují, pokud jde o jejich uznání, ustanovení § 63 a 64, protože jde o rozhodnutí ve věcech uvedených v § 1 zákona a ustanovení § 63 a 64 mají obecný dosah.

Taková cizí rozhodnutí, pro která nejsou v zákoně zvláštní ustanovení, uzná československý orgán po přezkoumání, že splňují podmínky pro uznání, stanovené v § 63 a 64. Protože zákon nemá výslovně ustanovení pro způsob uznání těchto rozhodnutí, je nutno vycházet z toho, že čs. orgán je uzná bez zvláštního výroku tím, že k nim přihledne, jako by šlo o rozhodnutí československého orgánu, tj. stejně jako podle ustanovení § 65 cizí rozhodnutí v majetkové věci (srov. v č. 2 shora). Způsob uznání cizího rozhodnutí upravený v § 65 je třeba pokládat za použitelný ve všech případech, kdy zákon neupravuje uznání zvláštním způsobem, jak je tomu pouze v ustanovení § 67 zákona (srov. dále výklad k němu).

Uznání některých takových rozhodnutí se předpokládá i na některých místech zákona, a to v ustanoveních o pravomoci československých justičních orgánů. Je tomu v ustanovení § 39/3 a 42/2, podle nichž ve věcech cizinci zjištěných na území ČSSR se československý soud omezí na opatření nutná k ochraně jejich osoby a majetku (práv) a zpraví o tom orgán domovského státu, a teprve v případě jeho nečinnosti, po přiměřené době, upraví sám poměry cizince. Pokud však cizí orgán bude činný, odpovídá smyslu a účelu těchto ustanovení respektováním, tj. uznání jeho rozhodnutí. Bude proto třeba, aby v těch případech, kdy jde o pravomocné cizí rozhodnutí, které bylo vydáno ve věcech, jichž se dotýkají ustanovení § 39/3 a 42/2 zákona, bylo pravomocné cizí rozhodnutí uznáno, nepřičít-li se uznání veřejnému pořádku, bez zkoumání dalších podmínek, a to i když se rozhodnutí nebude týkat majetkových práv.

To se vztahuje i na cizí rozhodnutí o projednání dědictví, jde-li o rozhodnutí orgánů státu, který vydává děditelvi československých občanů československým státním notářstvím anebo přiznává jejich rozhodnutím právní následky (srov. § 45/1 a) zákona). Zde však jde o cizí rozhodnutí v majetkových věcech, na která se nepochybně ustanovení § 65 vztahuje.

Úprava v mezinárodních smlouvách

Viz u § 64.

#### LITERATURA

Viz u § 64.

#### § 66

**Za podmínek § 63 a 64 lze cizí rozhodnutí o majetkových právech i v Československé socialistické republice vykonat, bude-li nařízen jeho výkon československým soudem?; nařízení výkonu je třeba vždy odůvodnit?.**

#### Důvodová zpráva

*Cizí rozhodnutí lze vykonat jen, byl-li nařízen jeho výkon československým soudem. I když to v § 66 není výslovně uvedeno, je samozřejmě a vyplývá to z § 63, že výkonu lze pouze takové cizí rozhodnutí, jež splňuje podmínky uznání, a nebrání-li tomu důvody v § 64 návrhu.*

#### VÝKLAD

Vykonat lze pouze cizí rozhodnutí o majetkových právech

1) Ustanovení § 66 upravuje jen výkon cizích rozhodnutí o majetkových právech. Nevztahuje se tak na rozhodnutí v jiných věcech než majetkových, tzn. nevztahuje se ani na výkon cizích rozhodnutí o výchově nezletilých dětí a o úpravě styku s nimi (srov. § 272, 273 OSŘ).

Uvedený důsledek vyplývá ze vzájemné souvislosti ustanovení § 63 a 64 s ustanovením § 66, jež se na ustanovení § 63 a 64 výslovně odvolává, takže tato tři ustanovení vytvářejí uzavřenou úpravu výkonu cizích rozhodnutí. Vyplyvá to také ze zásady, že státní donucení směřující proti osobě je přípustné jen na podkladě zákona a v jeho mezích. Pro výkon jiných cizích rozhodnutí než rozhodnutí o majetkových právech není v zákoně podklad. V takové věci, jako je donucení osoby, nelze ustanovení § 66 analogicky rozšiřovat i na případy rozhodnutí o jiných než majetkových právech. Zde není na místě takový výklad jako v případě uznání v poznámce ve výkladu k § 65. Výkon cizích rozhodnutí v nemajetkových věcech není proto přípustný, ledaže by mezinárodní smlouva závazná pro ČSSR stanovila něco jiného (§ 2 zákona). I když omezení možnosti výkonu cizích rozhodnutí jen na rozhodnutí o majetkových právech je možno pokládat za určitý nedostatek zákona, nelze podle ná-

zoru autorů souhlasit s opačným názorem, vyplyvajícím ze stanoviska v R 26/1987 na str. 543. V tomto stanovisku se zastiává názor, že z ustanovení zákona ani z ustanovení OSŘ nelze přesvědčivě dovodit, že by čs. soud nemohl naříditi soudní výkon cizího rozhodnutí podle ustanovení § 272 a § 273 OSŘ.

Forma výkonu — exequatur

2) Výkon cizího rozhodnutí o majetkových právech musí být nařízen československým soudem. Je zde rozdíli proti uznání cizího rozhodnutí v majetkové věci, které se podle § 65 (srov. výklad k němu) provede tím, že k němu československý orgán přihlíde, jako by šlo o rozhodnutí československého orgánu. Nařizuje-li soud výkon cizího rozhodnutí na základě ustanovení § 66, přihlíží současně tím k tomuto cizímu rozhodnutí, jako by šlo o rozhodnutí československého orgánu, tzn. uznává je, samozřejmě po překoumání splnění podmínek § 63 a 64 zákona.

Výkon cizího rozhodnutí nařídí soud usnesením (§ 254/1 OSŘ). V literatuře se pro toto nařízení výkonu používá právně technického výrazu exequatur.

Odvodnění rozhodnutí o nařízení výkonu

3) Protože usnesení, jímž se nařizuje výkon rozhodnutí československého soudu, nemusí vždy obsahovat odvodnění (srov. § 64/1, 251/1, 169/2 OSŘ), stanoví zákon výslovně, že nařízení výkonu cizího rozhodnutí je třeba vždy odvodnit. Je to nutné k tomu, aby bylo patrné, že soud zkoumal podmínky pro uznání a jak dospěl k závěru, že jsou splněny, tak aby účastník v případě nesprávného posouzení podmínek mohl poukázat na nesprávnosti v případě nem opravném prostředku.

Úprava v mezinárodních smlouvách

Viz u § 64.

#### LITERATURA

- Kučera, Z. — Tichý, L.: K některým otázkám uznání cizích rozhodnutí v ČSSR. P 1986, s. 722.  
Steiner, V. — Šnajgr, F.: Československé mezinárodní civilní právo procesní. Praha 1967.  
Tichý, L.: K otázce zákonem neupraveného uznání cizích soudních rozhodnutí. SZ 1984, s. 37.

(1) Právomocná cizí rozhodnutí ve věcech manželských<sup>1</sup> a ve věcech určení (zjištění nebo popření) otcovství<sup>2</sup>, je-li alespoň jedním z účastníků řízení<sup>3</sup> československý občan<sup>4</sup>, se v Československé socialistické republice uznávají, nebrání-li tomu ustanovení § 63 a 64 písm. b), c), d),<sup>5</sup> jen na základě zvláštního rozhodnutí<sup>6</sup>.

(2) Vyslovit, že se uznává rozhodnutí uvedené v odstavci 1, přísluší jen Nejvyššímu soudu Československé socialistické republiky<sup>7</sup> po slyšení generálního prokurátora Československé socialistické republiky. Návrh může podat vedle účastníků každý, kdo prokáže právní zájem<sup>8</sup>, a v zájmu společnosti i generální prokurátor Československé socialistické republiky. Nejvyšší soud Československé socialistické republiky rozhoduje rozsudkem; jednání nemusí nařizovat<sup>9</sup>.

(3) Rozhodnutí uvedené v odstavci 1 lze uzнат jen tehdy, byli-li skutkový základ zjištěn způsobem vyhovujícím v podstatě příslušným ustanovením československého práva<sup>10</sup>.

(Odstavec 2 ve znění změněném a doplněném ustanovením čl. III. č. 2 zákona č. 158/1969 Sb.)

Důvodová zpráva

*Není co do podstaty změny proti dosavadnímu stavu v otázce uznání cizích rozhodnutí ve věcech manželských (§ 67).*

#### PŘEHLED VÝKLADU

- 1) Věci manželské
- 2) Věci určení otcovství — kdy jde o cizí rozhodnutí
- 3) K pojmu účastník řízení
- 4) Čs. občanství účastníka — rozhodná doba
- 5) Výjimky z podmínek pro uznání cizích rozhodnutí
- 6) Zvláštní forma uznání a účinky rozhodnutí o uznání
- 7) Právomoc Nejvyššího soudu ČSSR
- 8) Oprávnění k podání návrhu na uznání
- 9) Řízení před Nejvyšším soudem ČSSR
- 10) Způsob zjištění skutkového základu

## VÝKLAD

## Věci manželské

1) Věcmi manželskými jsou řízení o zrušení manželství rozvodem, o neplatnost manželství a o určení, zda tu manželství je, či není (srov. § 38/1 zákona a výklad k němu v č. 2). Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR učiněné podle tohoto ustanovení o uznání cizího rozhodnutí ve věci manželské se kromě základního výroku nevztahuje na případné další výroky cizího rozhodnutí, kterými bývá někdy zároveň rozhodováno o výchově a výživě dětí pro dobu po rozvodu nebo o otázkách majetkové povahy (srov. R 26/1987, str. 534).

Věci určení otcovství — kdy jde o cizí rozhodnutí

2) K pojmu určení otcovství srov. také § 40 zákona a výklad k tomuto ustanovení v č. 1. Ohledně předmětu uznání srovnaj poslední větu v č. 1) shora. Uznat lze jen „rozhodnutí“. Aby šlo o rozhodnutí, musí z něho být patrné, že k rozvodu nebo určení otcovství dochází z vůle rozhodujícího orgánu jeho výrokem. Za rozhodnutí nelze považovat listinu vystavenou cizím orgánem, která osvědčuje, že tento orgán vzal pouze na vědomí rozvod učiněný souhlasným projevem vůle manželů, popř. vzal na vědomí uznání otcovství apod. V těchto případech může jít o cizozemskou veřejnou listinu s účinky uvedenými v § 52. Pokud jde o uznání otcovství, postačí to pro právní účinky i v ČSSR, a to také vzhledem k § 23/3 zákona. Rozvodu čs. občana v cizině takto provedenému nelze však přiznat právní účinky. Tento výklad patrně nebude vhodné zastávat, pokud jde o případy rozvodů, na které dopadá ustanovení § 68 (srov. dále). V těchto případech by tento strojby a důsledný výklad mohl vést k nepřiměřeným životním tvrdostem a k nejistotě o osobním stavu. Rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech určení otcovství se označují také někdy jako rozhodnutí ve věcech statusových. Zákon tohoto označení nepoužívá, mluví jen o rozhodnutích ve věcech manželských a ve věcech určení otcovství. Rozhodnutími ve věcech statusových jsou však i rozhodnutí ve věcech osvojení, ve věcech prohlášení za mrtvého atd., o nichž se zákon nezmiňuje. K jejich uznání srov. výklad k § 65, v poznámce pod č. 2).

Závazné důvody (otázka osobního stavu, která je zde stejného významu jako v případě určení otcovství) mluví pro to, aby se tohoto ustanovení použilo i na cizí rozhodnutí ve věcech určení mateřství. Zákonodávce při tvorbě tohoto ustanovení na tyto případy zřejmě nemyslel. Stanovisko Nejvyššího soudu zatím neexistuje. Protože podle názoru autorů nelze rozšiřovat zvláštní pravomoc Nejvyššího soudu danou tímto ustanovením nad doslovné znění zákona, bude třeba ohledně uznání cizích rozhodnutí ve věcech určení mateřství postupovat způsobem uvedeným v poznámce pod č. 2) ve výkladu k § 65 (to znamená jako v případě rozhodnutí, jejichž uznání není v zákoně upraveno).

## K pojmu účastník řízení

3) Účastníky řízení (tj. řízení, v němž bylo vydáno cizí rozhodnutí) jsou především navrhovatel a odpůrce, tj. v řízení ve věcech manželských manželé, ve věcech zjištění otcovství dítě, matka a určený otec, ve věcech popření otcovství manžel matky dítěte (muž dosud považovaný za otce), matka a dítě. Toto vymezení účastníků řízení ve věcech určení otcovství odpovídá také pojetí vyplývajícímu z § 40 zákona.

Čs. občanství účastníka — rozhodná doba

4) Rozhodným pro to, zda alespoň jedním z účastníků řízení je československý občan, je stav v době vydání cizího rozhodnutí, o jehož uznání jde. Řízením se zde má na mysli řízení před cizím soudem, nikoli řízení před Nejvyšším soudem ČSSR podle ustanovení § 67. Odpovídá to i důsledkům použití § 68/1 ohledně cizích rozhodnutí v něm uvedených, která se uznávají bez dalšího řízení, byli-li všichni účastníci v rozhodné době příslušníky státu, o jehož rozhodnutí jde, a nepřičli se uznání veřejnému pořádku. Rozhodnou dobou z hlediska k použití minulého času (byl) je třeba rozumět dobu vydání cizího rozhodnutí (srov. výklad k § 68 v č. 1). Pokud by se ustanovení § 68 vykládalo tak, že pozdější nabytí československého občanství jedním z účastníků by mělo za následek, že v případě, který má na mysli § 68/1, by cizí rozhodnutí ztratilo své právní účinky a bylo by třeba k jeho uznání napříště rozsudku Nejvyššího soudu ČSSR podle § 67, pak by to byl nedůležité důsledky vedoucí k narušování právní jistoty v životně důležitých statusových věcech.

Výjimky z podmínky pro uznání cizích rozhodnutí

5) Z uvedeného ustanovení je patrné, že uznání cizího rozhodnutí podle § 67 nebrání ani vylučná pravomoc československých orgánů, ani skutečnost, že by řízení nemohlo být provedeno u žádného orgánu cizího státu, kdyby se ustanovení o příslušnosti čs. soudů použila na posouzení pravomoci cizozemského orgánu, ani se nevyžaduje vzájemnost (srov. § 64 a), e).

Zvláštní forma uznání a účinky rozhodnutí o uznání

6) Ohledně tohoto zvláštního rozhodnutí a řízení, jež končí jeho vydáním, srov. ustanovení odstavce 2 a také další výklad.

Zvláštního rozhodnutí je třeba jen k uznání cizích rozhodnutí uvedených v odstavci 1. Jiná cizí rozhodnutí se uznávají bez vydání zvláštního rozhodnutí (srov. výklad v č. 2 a v poznámce k § 65 a dále k § 68).

Rozhodnutí o uznání má účinky nikoli ex nunc, ale ex tunc, to znamená působilí zpětně od doby, kdy uznané cizí rozhodnutí nabylo právní moci podle

práva státu, jehož orgán je vydal (shodně Krajský soud v Ostravě v rozsudku sp. zn. 13 Co 560/84).

Uznání se vztahuje pouze na výrok ve věci manželské či věci určení otcovství. Nezahrnuje další výroky, pokud je cizí rozhodnutí obsahuje. K tomu srovnej, co bylo uvedeno shora v č. 1) a v č. 2).

#### Pravomoc Nejvyššího soudu ČSSR

7) Pravomoc Nejvyššího soudu ČSSR k uznání cizího rozhodnutí zvláštním rozhodnutím se vztahuje jen na rozhodnutí uvedená v odstavci 1, tj. rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech určení otcovství, jestliže alespoň jedním z účastníků řízení před cizím soudem byl československý občan. Československé občanství jednoho z účastníků řízení v době vydání cizího rozhodnutí je základním předpokladem pro toto zvláštní řízení o uznání cizího rozhodnutí. Pro toto řízení platí, pokud komentované ustanovení neřeká jinak, ustanovení OSR.

#### Oprávnění k podání návrhu na uznání

8) Řízení podle tohoto ustanovení lze zahájit jen na návrh. K otázce, kdo byli účastníci řízení, srov. shora v č. 3. Kromě účastníků řízení by mohlo mít právní zájem na uznání cizího rozhodnutí např. dítě manželů rozvedených rozhodnutím cizího soudu pro účely projednání dědicví.

#### Řízení před Nejvyšším soudem ČSSR

9) Formou zvláštního rozhodnutí uvedeného v odstavci 1 je rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR. Není třeba, aby bylo nařízeno jednání, musí být však slyšen generální prokurátor ČSSR. Z toho, že jednání není třeba nařizovat, vyplývá, že slyšením generálního prokurátora se rozumí i jeho písemné vyjádření. Proti rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR není přípustné odvolání (vyplývá to z povahy věci, neboť není soud vyššího stupně); stížnost pro porušení zákona je přípustná (§ 236/3 b) a contr.), rovněž obnova řízení; v obou případech s omezením vyplývajícími z § 236/3 a), 229 a) OSR.

#### Způsob zjištění skutkového základu

10) Zjištění skutkového základu způsobem vyhovujícím v podstatě příslušným ustanovením československého práva znamená, že v řízení musí být náležitě zjištěn skutečný stav věci, tj. při tomto zjišťování se musí postupovat způsobem v podstatě odpovídajícím způsobu, jakým se podle čs. procesních předpisů má dospět k zjištění skutečného stavu věci.

Příslušnými ustanoveními československého práva budou především usta-

novení § 120 OSR, ukládající soudu dbát o to, aby skutečný stav věci byl zjištěn co nejpřipněji, dále ustanovení poskytující účastníkům právo vyjádřit se k návrhu na důkazy a ke všem důkazům, které byly provedeny (§ 123 OSR), ustanovení o důkazních prostředcích (§ 125 až 131) a ustanovení o hodnocení důkazů (§ 132 až 136).

Splnění podmínky odstavce 3 bude zejména patrné z odvodnění rozhodnutí.

V této souvislosti by mohla vzniknout pochybnost, zda je schopné uznání na základě § 67 rozhodnutí, které neobsahuje odvodnění. Podle našeho názoru tato skutečnost sama o sobě není na překážku uznání; Nejvyšší soud ČSSR však bude muset přezkoumat, zda byl skutkový základ zjištěn způsobem vyhovujícím v podstatě příslušným ustanovením československého práva. To může být podle okolností obtížné; zde bude záležet i na účastnících, aby navrhli a předložili důkazy prokazující splnění této podmínky.

#### Úprava v mezinárodních smlouvách

Haagská úmluva o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití (vyhl. č. 131/1976 Sb.) platí ve vztazích mezi ČSSR a ostatními smluvními státy (tj. vedle ČSSR Austrálie, Dánsko, Egypt, Finsko, Kypr, Nizozemí, Norsko, Portugalsko, Švédsko, Švýcarsko, Velká Británie).

Podle ustálené praxe se v ČSSR cizí rozhodnutí, na něž se tato Úmluva vztahuje, uznávají bez dalšího řízení, i když účastníci řízení nebo některý z nich byl československým občanem, tzn. nepostupuje se podle § 67 a neprovádí se řízení o uznání před Nejvyšším soudem ČSSR.

Rozvod a zrušení manželského soužití, k nimž došlo ve smluvním státě v důsledku soudního nebo jiného (v tomto státě úředně uznaného) řízení, jsou uznávána v druhých smluvních státech, jestliže v době zahájení řízení ve státě, v němž k nim došlo,

— měl své bydliště odpárc; nebo  
— měl své bydliště navrhovatel, a buď toto bydliště nebylo kratší než jeden rok před podáním návrhu, nebo v něm manželé měli své poslední společné bydliště; nebo

— oba manželé byli příslušníky tohoto státu; nebo  
— navrhovatel byl příslušníkem tohoto státu a měl v něm své bydliště nebo v něm měl své bydliště nepřetržitě po dobu jednoho roku alespoň částečně obsazenou ve dvouletém období předcházejícím podání návrhu; nebo  
— navrhovatel byl příslušníkem tohoto státu a zároveň byl přítomen v tomto státě ke dni podání návrhu a přitom oba manželé měli poslední společné bydliště ve státě, jehož právo v době podání návrhu neuznávalo rozvod.

Uznání nelze odmítnout z důvodu, že podle práva státu, v němž se o uznání žádá, se nepřipouští rozvod pro tytéž skutečnosti; nebo že se použilo jiného práva, než kterého se mělo použít podle pravidel mezinárodního práva sou-

## § 67, § 68

kromého státu, v němž se o uznání žádá. ČSSR však ve shodě s Úmluvou učinila výhradu, podle níž nebude uznávat rozvod nebo zrušení manželského soužití mezi manžely, kteří v době rozhodnutí byli výlučně jejími státními občany, postupovalo-li se podle práva jiného než toho, které určuje československé mezinárodní právo soukromé, pokud by postup podle tohoto práva nevedl k témuž výsledku, jako kdyby se postupovalo podle uvedeného právního řádu.

Uznání lze odmítnout, jestliže v době rozhodnutí byli oba manželé výlučně příslušníky států, jejichž právo nezná rozvod. Uznání lze dále odmítnout, jestliže nebyla vzhledem ke všem okolnostem učiněna náležitá opatření, aby odpůrce byl o řízení uvědoměn; nebo jestliže odpůrce nemohl uplatnit svá práva; nebo jestliže rozvod nebo zrušení manželského soužití jsou neslučitelné s dřívějším rozhodnutím týkajícím se manželského stavu účastníků a takové rozhodnutí bylo vyneseno ve státě, v němž se žádá o uznání, nebo v němž bylo uznáno nebo v němž splňuje podmínky pro uznání; nebo jestliže uznání je ve zjevném rozporu s veřejným pořádkem státu, v němž se o ně žádá. Rozhodnutí se nepřezkoumává věcně (au fond). Úmluva nebrání použití ustanovení, jež jsou pro uznání cizího rozhodnutí v těchto věcech příznivější.

Stát, který je povinen uznat rozvod na základě této Úmluvy, nemůže zakázat nový sňatek některému z manželů z důvodu, že právo jiného státu tento rozvod neuznává.

ČSSR také učinila výhradu, že se Úmluva nebude vztahovat na rozvody nebo zrušení manželského soužití, k nimž došlo před vstupem Úmluvy v platnost pro ČSSR, tj. před 11. 7. 1976.

Viz též u § 64.

## LITERATURA

Kučera, Z. — Tichý, L.: K některým otázkám uznání cizích rozhodnutí v ČSSR. P. 1986, s. 722.

Lecler, E.: Mezinárodní úprava uznání rozhodnutí cizích soudů v manželských věcech. P. 1947, s. 225.

Steiner, V. — Štajgr, F.: Československé mezinárodní civilní právo procesní. Praha 1967.

## § 68

(1) Byli-li všichni účastníci v rozhodné době<sup>1</sup> příslušníky státu, o jehož rozhodnutí jde<sup>2</sup>, mají rozhodnutí uvedená v § 67 odst. 1 v Československé socialistické republice bez dalšího řízení<sup>3</sup> stejné právní účinky jako pravomocná rozhodnutí československá, nepřičítá-li se to veřejnému pořádku<sup>4</sup>.

§ 68  
(2) Totéž platí o rozhodnutích orgánů jiných cizích států<sup>5</sup>, uznávají-li se taková rozhodnutí v domovských státech všech účastníků<sup>6</sup>.

## Důvodová zpráva

Důvodová zpráva se o § 68 nezmínuje.

## VÝKLAD

Účastníci — rozhodná doba

1) Rozhodnou dobou je doba vydání cizího rozhodnutí. K pojmu účastníků srov. výklad v č. 3 k § 67.

K otázce státní příslušnosti

2) V případě dvojího a neurčitého státního občanství a bezdomovectví bude nutno postupovat podle § 33 (srov. výklad k němu).

Způsob a forma uznání

3) Slova „bez dalšího řízení“ je třeba vykládat tak, že se nestanoví žádná forma pro uznání. Nestanoví se ani žádné formální postupy předcházející uznání. K rozhodnutí se přihlídně, tak jako by šlo o pravomocné čs. rozhodnutí v téže věci. Bude samozřejmě nutné přezkoumat, zda rozhodnutí nabýlo právní moci (stejně jako v případě § 65) a zda se jeho uznání nepřičítá čs. veřejnému pořádku (srov. dále v č. 4). Přihlédnout k cizímu rozhodnutí může při výkonu své pravomoci zejména čs. justiční orgán, ale i jiný státní orgán, např. NV vedoucí matriky. Z toho je patrné, že zákon stanoví, alespoň v některých věcech, i postup jiných čs. orgánů než justičních (ačkoli pouze o těchto se zmiňuje § 1 zákona). Jisté pochybnosti i poříže v praxi to však může vzbuzovat, uváží-li se, že zde jde o rozhodování ve věcech osobního stavu a že jednou učiněné uznání cizího rozhodnutí je podle § 64 b) překážkou pro uznání cizího rozhodnutí jiného státu v téže věci a že váže podle § 135/1 OSŘ i soudy.

Čs. veřejný pořádek

4) K pojmu „veřejný pořádek“ srov. § 36 a výklad k němu. Zásady tvořící obsah veřejného pořádku by zde byly porušeny uznáním cizího rozhodnutí, nikoli použitím cizího hmotného práva.

Rozhodnutí orgánů jiných cizích států

5) Ide o případy, kdy i jen jeden z účastníků je příslušníkem jiného cizího státu než toho, jehož orgán rozhodnutí vydal. Mohlo by jít i o případ, kdy ani jeden z účastníků nebyl příslušníkem státu, jehož orgán rozhodnutí vydal.

Podmínka uznání v domovských státech všech účastníků

6) Zda se rozhodnutí v domovských státech všech účastníků uznává, může být patrné z rozhodnutí orgánů těchto států, která již byla o uznání vydána, nebo také z právních předpisů těchto států anebo stále praxe zastávané příslušnými orgány těchto států, pokud lze tyto skutečnosti, resp. právní předpisy a jejich aplikaci spolehlivě zjistit. Pokud podmínka uznání není splněna, bude třeba postupovat podle výkladu v poznámce pod č. 2 k § 65.

Úprava v mezinárodních smlouvách

Viz u § 64.

#### LITERATURA

Viz u § 67.

#### Závěrečná ustanovení

#### § 69

Zrušuje se zákon č. 41/1948 Sb., o mezinárodním a mezioblastním právu soukromém a o právním postavení cizinců v oboru práva soukromého.

Důvodová zpráva

Důvodová zpráva se o § 69 nezmínuje.

#### VÝKLAD

K okamžiku nabytí účinnosti zákona byl nyní platným občanským soudním řádem zrušen podle jeho § 375 předtím platný občanský soudní řád z roku 1950, který ve své čtvrté části, nadepsané ustanovení o poměru k cizině (§ 606 až 647), měl ustanovení mezinárodního práva procesního.

Zákon č. 41/1948 Sb., o mezinárodním a mezioblastním právu soukromém a o právním postavení cizinců v oboru práva soukromého, zavedl s účinností

od 1. června 1948 jednotné mezinárodní právo soukromé na celém území ČSSR. Předtím byl i v mezinárodním právu soukromém tzv. právní dualismus, neboť na nynějším území CSR platila kolizní ustanovení obecného občanského zákoníku z roku 1811 a na nynějším území SSR platily kolizní normy převzaté z uherského obyčejového práva a zvláštních zákonů (manželský zákon z roku 1894).

Text zákona č. 41/1948 Sb. s důvodovou zprávou je uveřejněn v publikaci Nové zákony a nařízení Československé republiky, ročník X. (1948), Právnícké knihkupceví a nakladatelství V. Linhart, Praha, s. 18 až 62 (zpracoval E. Lederer).

Výklad k ustanovením mezinárodního práva soukromého v obecném občanském zákoníku z roku 1811 a v právu platném na nynějším území SSR je obsažen v Komentáři k československému obecnému zákoníku občanskému a občanskému právu platnému na Slovensku a Podkarpatské Rusi díl první, F. Rouček — J. Sedláček, Praha 1935, a to ve výkladu k § 4, s. 99 až 101, a k § 33 až 37 o. o. z. z roku 1811, s. 311 až 342 (zpracoval F. Rouček); k právu na nynějším území SSR na s. 104 a na s. 344 až 346 (zpracovali V. Fajnor, F. Rouček, A. Zaturecký).

#### § 70

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. dubna 1964.

Důvodová zpráva

S prováděním tohoto zákona u soudů, notářství a jiných státních orgánů nebudou spojeny nové náklady, které by zatěžovaly státní rozpočet.

#### VÝKLAD

Zákon nemá žádné ustanovení intertemporální, řešící časový střet zákonné úpravy dřívější s úpravou stanovenou zákonem. Je nutno vycházet z obecné zásady, že zákony nepůsobí nazpět (zákaz retroaktivity).

Na základě uvedeného je třeba právní skutečnosti, jež se uskutečnily v době účinnosti dřívějších právních předpisů o mezinárodním právu soukromém, posuzovat podle rozhodného práva určeného na základě ustanovení mezinárodního práva soukromého, platných v době, kdy právní skutečnost nastala. To platí i o právních vztazích vzniklých na základě takových skutečností, jestliže tyto právní vztahy skončily před nabytím účinnosti zákona. Podle názoru autorů zde nelze, pokud by to nebylo výslovně stanoveno, považovat kolizní ustanovení platného v době rozhodování, jestliže toto ustanovení nahradilo dřívější kolizní úpravu. Odlišný názor vyplývá ze stanoviska v R 26/1987, str. 512.

Na základě právních skutečností, které se uskutečnily v době před nabytím účinnosti zákona, mohly vzniknout právní poměry, které zanikly až po nabytí účinnosti zákona. I tyto bude třeba posuzovat podle práva určeného na základě dříve platných pravidel mezinárodního práva soukromého. Např. půjde o smlouvu uzavřenou před nabytím účinnosti zákona, z které bylo plněno ještě po nabytí účinnosti zákona, závazek však vznikl předtím, uzavřením smlouvy.

Od těchto případů, kdy smyslem právního úkonu je uspokojení určitých konkrétních potřeb účastníků (např. uzavření smlouvy, jejímž předmětem jsou ekvivalentní plnění účastníků), popř. jde o jednorázové účinky určité právně významné události (např. vznik závazku k náhradě škody způsobené určitým činem nebo opominutím odpovědné osoby; přičemž k uplatnění nároku dojde až po změně právního předpisu), takže by změna právního režimu odporovala povaze takového vztahu a narušovala by právní jistotu účastníků, je třeba lišit případy, kdy na základě určité právní skutečnosti vznikne právní vztah trvalé, dlouhodobé povahy, v jehož rámci dochází k opětovnému chování účastníků.

Zde bude třeba právní skutečnosti, na jejichž základě takové trvalé vztahy vznikly, tj. jejich platnost a existenci, posoudit podle rozhodného práva určeného na základě ustanovení mezinárodního práva soukromého, platných před nabytím účinnosti zákona; tak je třeba postupovat také, pokud jde o právní následky těchto skutečností včetně právních poměrů na jejich základě vzniklých, pokud tyto účinky nastávají a projevují se v době před nabytím účinnosti zákona. Po nabytí účinnosti zákona je však třeba tyto právní následky a právní vztahy posuzovat podle rozhodného práva určeného na základě ustanovení nového zákona.

Např. zda mezi příslušníky různých států došlo k platnému uzavření manželství v době před nabytím účinnosti zákona, je třeba posoudit podle rozhodného práva určeného podle kolizních norem v té době platných (jak co do způsoblosti uzavřít manželství, tak co do formy uzavření manželství). Podle kolizních norem v té době platných se určí i právo rozhodné pro osobní a majetkové vztahy manželů, pokud jde o dobu do nabytí účinnosti zákona. Pokud se týče doby po nabytí účinnosti zákona, posoudí se osobní a majetkové vztahy manželů podle práva určeného podle kolizních ustanovení zákona nového. Situace je podobná tzv. mobilnímu konfliktu, kdy během právně významného období, které ještě neskončilo, dojde ke změně ve skutečnosti rozhodné pro navázání (srov. výklad v č. III. a) před § 3).

97  
ZÁKON  
ze dne 4. prosince 1963  
o mezinárodním právu soukromém a procesním  
(ve znění zákona č. 158/1969 Sb.)

Národní shromáždění Československé socialistické republiky se usneslo na tomto zákoně:

Úvodní ustanovení

§ 1

Účel zákona

Účelem zákona je stanovit, kterým právním řádem se řídí občanskoprávní, rodinné, pracovní a jiné podobné vztahy s mezinárodním prvkem, upravit právní postavení cizinců, jakož i stanovit postup československých justičních orgánů při úpravě těchto vztahů a rozhodování o nich a tím napomáhat mezinárodní spolupráci.

§ 2

Mezinárodní smlouvy

Ustanovení tohoto zákona se použije, jen pokud nestanoví něco jiného mezinárodní smlouva, kterou je Československá socialistická republika vázána.